

Celostátní studentská vědecká konference Historie 2020

Téma práce: Dějiny plzeňského českobratrského Korandova sboru po roce 1945

Vypracoval: Lukáš Vydra

Fakulta pedagogická

Západočeská univerzita v Plzni

Tel.: 728 814 928

E-mail: lvydra97@gmail.com

Podpis:

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Obsah

Úvod	4
1. Stručná historie Korandova sboru mezi lety 1904 – 1939	5
2. Korandův sbor během druhé světové války	9
3. Dějiny Korandova sboru po roce 1954	10
3.1 Jaromír Klimecký (farářem od roku 1951 do roku 1979)	11
3.1.1 Osobnost Jaromíra Klimeckého	11
3.1.2 Sbor během padesátých let	12
3.1.3 Stanislav Kureš (vikářem od roku 1927 do roku 1966)	13
3.1.4. Krátká služba faráře Jana Šoltésze (od roku 1966 do roku 1968)	13
3.1.5 „Třicátníci“	14
3.2 Pavel Pellar (farářem od roku 1969 do roku 1991)	15
3.2.1 Osobnost Pavla Pellara	15
3.2.2 Reforma Vzpomínky za zemřelé	16
3.2.3 Tábor v Chotěboři	17
3.2.4 Biblické hodiny s hostem	19
3.2.5 Trialogy	20
3.2.6 Pěvecký sbor De profundis	21
3.3 Daniel Matějka (farářem od roku 1979 do roku 1992)	22
3.3.1 Osobnost Daniela Matějky	22
3.3.2 Odchod farářů Pavla Pellara a Daniela Matějky	22
3.4 Pavel Freitinger (farářem od roku 1992 do roku 2000)	23
3.4.1 Osobnost Pavla Freintengera	23
3.4.2 Knihkupectví Úsvit	23
3.5 Luděk Korpa (jáhen od roku 1994 do roku 2003)	24
3.5.1 Osobnost Lud'ka Korpy	24
3.5.2 Vznik plzeňské Diakonie	25
3.5.3 Sbor během devadesátých let	26
3.5.4 Návrat Pavla Pellara (farářem od roku 1998 do roku 2001)	27
3.6 Miroslav Hamari (farářem od roku 2001) a Helena Hamariová (farářkou od roku 2003)	27
3.6.1 Osobnost Miroslava Hamariho a Heleny Hamariové	28
3.6.2 Současnost a budoucnost Korandova sboru	28
Závěr	29
Resumé	32
Prameny a literatura	33

Archivní prameny	33
Ústní prameny	33
Literatura.....	34

Abstrakt: Práce je věnována českobratrskému Korandovu sboru v Plzni, jehož dějiny sahají na samotný počátek dvacátého století. Práce se zaměřuje hlavně na dějiny posledních šedesáti let sboru. Obsahuje však i stručný přehled prvních padesáti let sborové historie. Je zde popsána problematika evangelizace západních Čech a samotné Plzně, historický vývoj za první republiky, druhé světové války a za komunistického režimu. Práce staví hlavně z výpovědí pamětníků, jelikož je nedostatek pramenů, které by vypovídaly o posledních šedesáti letech Korandova sboru.

Abstract: The document is dedicated to Koranda congregation in Pilsen. Its history starts at the very beginning of the 20th century. The document focuses especially on the last sixty years of the congregation's action but it also contains a short description of the first fifty years of its history. The problem of evangelization of the western Bohemia nad Pilsen itself is described in the document, as well as the historical development during the First Republic, the World War II and the communist era. The document is based on the statements of the witnesses because there are only few documents which would be concentrated on the last sixty years of Koranda congregation's history.

Klíčová slova: Korandův sbor; Českobratrská církev evangelická; Plzeň; Karel Machotka; náboženská revoluce; evangelizace; Trialogy; Biblické hodiny s hostem; „Třicátníci“; faráři; církev za totality; církev dnes

Key Words: Koranda congregation; Evangelical Church of Czech Brethren; Pilsen; Karel Machotka; religious revolution; evangelization; Trialogs; Biblical lessons with a guest; “Třicátníci”; priests; church in communist era; church today

Úvod

Českobratrský Korandův sbor v Plzni,¹ se může z dálky jevit jako obyčejný bytový dům postavený za první republiky. Stejně tak jako okolní domy. Ačkoliv je to s podivem, mnoho Plzeňanů neví, že tento nenápadný bytový dům v sobě ukrývá kostel.

Rozhodl jsem se vybrat si problematiku dějin Korandova sboru jako téma své soutěžní práce z toho důvodu, že v tomto kostele probíhají hodiny mé varhanní výuky a vždy mě zajímaly dějiny tohoto kostela. Jde o architektonicky významnou budovu, jedná se totiž o jeden z mála funkcionalistických kostelů v Plzni. Dosavadní zpracovanost tématu není nikterak rozsáhlá. Čerpal jsem z nemnoha publikací, skromných archivních pramenů a z vyprávění různých pamětníků – mezi nimi byl současný farář pan Miroslav Hamari, současná farářka Helena Hamariová, současný kurátor² Josef Beneš, bývalý kurátor Jaroslav Řezníček a jeho žena Helena, bývalý varhaník Korandova sboru Josef Esterle, bývalý farář Korandova sboru Luděk Korpa, syn faráře Pavla Pellara pan Ondřej Pellar, člen Korandova sboru, plzeňský výtvarník Václav Malina a profesor PhDr. Viktor Viktora, CSc., jehož rodina patřila mezi členy ke Korandovu sboru.

Vycházel jsem z práce plzeňského historika Václava Plachta, který se Korandovým sborem zabýval v knize *Přehled dějiny křesťanství naší vlasti*, dá se říci, že jedině on se věnoval problematice Korandova sboru podrobně. Dále jsem vycházel z pamětí zakladatele Korandova sboru Karla Machotky s názvem *Ve znamení kalicha*, z práce historika Jakuba Šloufa *Projekt stavby Korandova sboru v Plzni 1918–1938*, ze sborníku *Korandův sbor, jeho vznik budování popis a otevření*, ve kterém přispěli svými články například Gustav Adolf Molnár či Kamil Krofta. Kamil Krofta je také autorem další publikace, ze které jsem čerpal, s názvem *Listy z náboženských dějin českých*. Většinou se jedná o literaturu staršího data, kromě Jakuba Šloufa, patřící časově do období první poloviny dvacátého století. Je tedy možno říci, že aktuálnost publikací není značná. Jejich relevance je však dostačující k tématu, které popisují.

Historické prameny jsem studoval přímo v archivu Korandova sboru a také v archivu Synodní rady Českobratrské církve evangelické v Praze³. Avšak nejvíc informací jsem získal od pamětníků, se kterými jsem hovořil o jejich vzpomínkách a pohledu na historii sboru. Právě pamětníci mi byli nejvíce nápomocni, jelikož po smrti Karla Machotky roku 1954 se

¹ Sídlí na adrese Anglické nábřeží 13, Plzeň.

² Představený staršovstva sboru

³ Nejvyšší správní orgán Českobratrské církve evangelické složený s laiků i církevních představitelů

přestaly vést podrobné záznamy o fungování sboru, tudíž by má práce bez pomoci těchto lidí skončila s koncem druhé světové války.

Vzhledem k tomu, že se má práce opírá hlavně o orální historii, musel jsem jednotlivé rozvržení kapitol tomuto faktu přizpůsobit. Bylo nemožné chtít od pamětníků přesné roky událostí, o kterých mi vyprávěli, nedělalo jim však problém přiřadit jednotlivé vzpomínky k farářům, kteří v dané době v Korandově sboru sloužili. Právě s ohledem na tento fakt, jsem přizpůsobil metodu rozhovoru. Byl polostrukturovaný – vždy jsem se jich zeptal na daného faráře, na to, jak reflektují jeho osobnost a co všechno se ve sboru událo během jeho služby. Protože bylo velice jednoduše dohledatelné v jakém období, jaký farář v Korandově sboru sloužil, roztřídil jsem druhou polovinu práce, která pojednává o historii sboru po roce 1954, na jednotlivé kapitoly podle farářů. Ke kapitolám jsem přidal podkapitoly, ve kterých jsou vyloženy události, které souvisí s historií Korandova sboru.

Hlavním cílem této studie je předložit přehledné dějiny Korandova sboru v Plzni po smrti Karla Machotky – tedy po roce 1954. Dále zvýšit povědomí o Korandově sboru. Plánuji se sborem dále spolupracovat a informace, které jsem zjistil, použít v budoucím sborníku Korandova sboru. Staršovstvo⁴ spolu s faráři je názoru, že tato nenápadná stavba, tento nenápadný sbor v sobě ukrývá famózní příběh o společenství lidí, které spojuje evangelická víra, kteří si museli zažít všechny nešvary, které sebou 20. století přineslo, a kteří byli schopni vybudovat nejen vlastní kostel, ale také mnoho jiných staveb, projektů či společenských akcí, ve kterých šlo primárně o to, co hlásá Českobratrská církev – o víru a vzdělávání.

1. Stručná historie Korandova sboru mezi lety 1904 – 1939

Na konci 19. století bylo v Plzni jen nepatrné množství evangelíků. Číslo z roku 1898 hovoří o tom, že zde bylo 408 obyvatel hlásící se k evangelickému vyznání – národnost však není známá. První možnost českých bohoslužeb se pro plzeňské obyvatele evangelického vyznání objevila v roce 1880 s příchodem Svobodné reformované církve⁵. Největším zlomem byl však rok 1904. Tehdy se do Plzně dostává vikář⁶ Karel Machotka. Ten získává pod svou správou 230 českých evangelíků ze západu Čech, kteří ovšem nespádají pod žádný sbor. Český sbor v době posledních let Rakouska-Uherska na západě Čech neexistoval a němečtí evangelíci, jejichž sbory vznikly v polovině 19. století, mezi sebe Čechy nechtějí.

⁴ Úzký okruh laických členů sboru, kteří se utvářejí sborovou činností a volí své faráře.

⁵ Dnes Církev bratrská

⁶ Kněz, který nemá dostudovanou teologickou fakultu. Má svěcení, ale nemůže sám spravovat sbor.

V roce 1914 přišel do Plzně vikář Ebenzer Otter. Karel Machotka si nepřál žádné nevlídné konkurenční vztahy, a tak si společně s Ebenzerem Otterem rozdělil Plzeň podle řeky Radbuzy. Pan farář Otter získal Bory, centrum a sever města. Karlu Machotkovi připadly východní plzeňské oblasti – například Slovany, Lobzy či Božkov. Díky tomuto rozdělení rozhodl pražský Salvátorský sbor, pod který Plzeň formálně spadala, o jménech jednotlivých sborů: Západní – pod správou Ottera a Východní – pod správou Machotky. Oba faráři si později od Synodní rady vyžádali přejmenování. Západní sbor se přejmenoval na Husův a Východní na Korandův.

Otter se s Machotkou ve velice krátké době sblížil, a to i přes fakt, že byl helvetského vyznání, kdežto Machotka vyznání augsburského. Je ovšem fakt, že jde víceméně jen o nepatrné rozdíly v otázkách bohoslužeb. Už počátkem roku 1915 uspořádali oslavu na počest památky mistra Jana Husa, pořádali také společné biblické hodiny⁷, přednášky a besedy. Právě spolupráce mezi sbory dovedla Machotku k myšlence spojit Otterův sbor helvetský a svůj augsburský a vytvořit tak syntézu obou evangelických vyznání, kterou bude zaštitovat jedna církev. Karel Machotka plán nazval: Náboženská revoluce. Ta započala 3. října 1918 a skončila 20. října 1918. Celá „revoluce“ se vydařila. 20. října 1918 vyhlásil Machotka v Plzni Českou evangelickou církev. Učinil tak před 17. prosincem 1918, tedy před oficiálním založením Českobratrské církve evangelické.

Se vznikem nové církve však Machotkovi plány neskončily. 8. listopadu roku 1918 byl pořádán průvod českých bratří Plzní, kterého se zúčastnilo kolem 200 osob. Tento průvod měl obrovský dopad na plzeňskou náboženskou morálku, dle Machotky se u něj pokřizovali i katolíci. Průvod byl vyvrcholením Náboženské revoluce, kterou Machotka s Otterem naplánovali. Vrchol byl symbolizován vznikem takzvaných přestupních kanceláří, ve kterých mohl každý pokřtěný křesťan velice rychle konvertovat k (tehdy ještě) České evangelické církvi, ze které se stala Českobratrská církev evangelická.

Je nadmíru jasné, že se Karel Machotka hlásil k odkazu Václava Korandy, jak staršího tak mladšího. Starší mu byl o něco bližší, už jen tím, že to byl kazatel. Jedna z nejvíce signifikantních událostí z Korandova života bylo kázání na hoře Bzí u Blovic. Karel Machotka chtěl jít v Korandově šlépějích, a tak už v roce 1919 proběhly první obnovené tábory lidu u tohoto památného místa. 6. července 1921, v době, kdy už měla Českobratrská církev evangelická poněkud jistější zázemí, byla zorganizována Husova slavnost spojená se

⁷ Setkání členů sboru s duchovním mimo bohoslužbu k následnému čtení daného biblického textu a k diskuzi o něm.

svatou Večeří Páně. Karel Machotka si k této události zapsal: „*Vše pod širým nebem ve stínu hlubokého lesa. Vyhlídka jest směrem k Plzni velkolepá. Kazatelnou je skála, obklopená lipami.*“⁸ Z roku 1929 máme dokonce i přibližný počet účastníků. Bylo jich něco kolem dvou set.

Roku 1922 přichází pro Karla Machotku radostná zpráva. Stává se farářem, jeho sbor tedy již není závislý na pražském Salvátorském sboru. Plzeň se navíc stává zázemím pro nově vzniklý samostatný Západočeský seniorát⁹, ve kterém byl Machotka ustanoven jako senior¹⁰ a Otter jeho náměstkem. Tento stav však znamenal i značnou přítěž pro Machotkův už tak dost náročný život. Celý seniorát měl v té době celých 23 tisíc členů. Nová pozice však měla jednu nespornou výhodu – přislíbené finance od Synodní rady. A jelikož počet věřících hlásící se k Českobratrské církvi evangelické rostl, bylo na čase řešit vybudování kostela pro Machotkův sbor.

Na rozdíl od Otterova Husova sboru, který si postavil kostel už v první polovině dvacátých let, neměl Machotkův sbor pro své bohoslužby po dobu třiceti let existence trvalé místo. Machotka nelpěl na žádné přílišné honosnosti, a tak se jeho sbor občas dostal do míst, u kterých je s podivem, že mohly sloužit jako místa pro náboženská setkání. Almanach s názvem: *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření* nám sděluje toto: „*Až do politického převratu nám sloužily delší či kratší dobu: zasedací síň sokolovny, kostel německého evangelického kostela, Kušteinova restaurace v Martinské ulici, pokoj v domě v Rejskově ul. č. 3, pop. 218, v roce 1909 zakoupený dům¹¹ v Prokopově ulici od dědiců Pallových, pro kterýžto účel darovali manželé Seidlovi, mecenáši sboru, v hotovosti 16 400 korun předválečných, dnešních asi 150 000 Kč.*“¹² Po roce 1918 to byly hlavně sály kin Elektra a Hvězda. Od roku 1927 se sbor scházel v Řemeslnické besedě v Prokopově ulici, jejíchž prostory sloužily, jako modlitebna dokud se nedokončilo budování kostela. Nutno zmínit, že se Karel Machotka snažil ještě o jednu možnost, jak poskytnout svatostánek pro svůj sbor. Chtěl zakoupit kostel svaté Anny v Bezručově ulici, avšak neuspěl. Po dlouhých debatách se zastupiteli města získal Machotkův sbor prostory na Anglickém nábřeží. Kostel

⁸ MACHOTKA, Karel. *Ve znamení kalicha – před 30 lety: Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1949. 172 s, s. 76.

⁹ Územní evangelická obdoba biskupství

¹⁰ Nejvyšší církevní představitel seniorátu

¹¹ Takzvaný Husův dům

¹² MACHOTKA, Karel – Kamil KROFTA – Gustav Adolf MOLNÁR. *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1938. 31 s, s. 3.

měl stát mezi plzeňskými mrakodrapy, což byla značná úleva pro rozpočet, jelikož sborové domy, které se měly vystavět spolu s kostelem, mohly mít jednodušší urbanistický ráz.

Po mnoha zamítnutých architektonických návrzích přišel architekt Jaroslav Fišer s projektem, který se zamlouval jak staršovstvu, tak Machotkovi. V roce 1934 započalo bourání Řemeslnické besedy v Prokopově ulici, na podzim se bourala část Městských lázní. Během zimy se vyřešily veškeré potřebné úřednické záležitosti a na jaře roku 1935 začaly výkopy. 16. května 1935 proběhlo slavnostní položení základního kamene kostela. Stavba kostela byla dokončena 29. listopadu 1936. Co se týče sborových domů, o těch se zmíním krátce citací ze studie Jakuba Šloufa *Projekt stavby Korandova sboru v Plzni 1918 – 1938*: „*Stavba obou domů byla postupně povolena v srpnu 1937 a v prosinci 1937. Úklidové a výkopové práce na místě bývalých lázní byly zahájeny v květnu 1937. V prosinci 1937 byla započata i stavba druhého domu na místě bývalé Řemeslnické besedy. První dům v Prokopově třídě č. 17 byl dokončen a zkolaudován v září 1938 (vyjma nedodání dveří k výtahu). Druhý dům v Prokopově třídě č. 19 byl dokončen údajně k 30. prosinci 1938 a jeho kolaudace proběhla v lednu 1939.*“¹³

Pokud bychom žádali podrobný popis kostela, je nejschůdnější variantou přímá citace Karla Machotky z již zmíněného almanachu *Korandův sbor jeho vznik, budování, popis a otevření*: „*Vchod středem o šířce 8 m a výšce 5,50 m jest určen výhradně pro kostel a církevní místnosti, kdežto do obytné části budovy jest řešen po levé straně zvláštní vchod a vedle něho ještě průjezd do nádvoří s přístupem do kolumbária. Po levé straně zvýšeného přízemí jsou kanceláře a byt kostelníkův, po pravé straně presbyterní síň o velikosti 89m², rozdělitelná skládací stěnou ve dvě části. Z postranného vestibulu, do něhož se východy ze všech církevních místností soustřeďují, vedou dvojce schody na galerii a středem vchází se do vlastního kostela, který tvoří jinak samostatnou budovu, jak z podélného řezu jest vidno. Kostel jest řešen kruhovitě, což jest nejen uvnitř oku lahodné, nýbrž i venku velmi užitečné a praktické, protože sousední budovy v bezprostřední blízkosti kostela nejsou poškozeny na volném přístupu světla a vzduchu, což jest zároveň i ve prospěch samotného kostela. Má vnitřní průměr 20 m a měří asi 320 m². Vysoký jest 16 m. Po levé straně má druhý vchod, na který bude možno připojiti v budoucnu velký spolkový sál nádvoří, bude-li zapotřebí. Galerie v šíři 4 m spočívá na 12 sloupech, které prodlouženy nesou kruhovitou kopuli dole o průměru*

¹³ ŠLOUF, Jakub. *Projekt stavby Korandova sboru v Plzni 1918 - 1938: Českobratrský evangelický východní sbor v Plzni, Karel Machotka, Karel Kindl, Bohumír Kozák, Jan Gillar a Jaroslav Fišer*. In: KAISEROVÁ, Kristina. *Nardi aristae: sborník k sedmdesátým narozeninám Ivana Martinovského*. Ústí nad Labem: Albis international. 2007. s. 149 – 218. ISBN 978-80-86971-42-1, s. 177.

16 m. V kopuli jest provedena sklobetonová lucerna o průměru 10 m a ploše 78,50 m², která osvětluje dokonale chrámový prostor. Přízemí pod galerií má vlastní přímé osvětlení. Lucerna má 1560 skleněných vlysek barvy zlatožluté. Otop jest opatřen pomocí ústředního topení, které jest vedeno v přízemí kostela, na galerii a pro zahřívání kopule ve žlabu, který zakončuje kopuli. V témž žlabu jest i 100 žárovek o 25 svíčkách za příčinou slavnostního osvětlení kopule. Akustika jest velmi dobrá.¹⁴“

Největší dominanta kostela je socha Krista nad kazatelnou. Už při výstavbě se plánovalo, že v kostele musí být socha. Staršovstvo tehdy vypsaló soutěž, do které se přihlásilo šest umělců se svými návrhy. Žádný ale neprošel. Když se zdála situace patová, objevil se návrh objednat sádrovou kopii mramorové sochy Kristova zmrtvýchvstání od dánského umělce Bertela Thorvaldsena o velikosti 3,35 metrů, která byla dokončena roku 1820.

Poslední důležitou poznámkou, která souvisí se stavbou kostela, je kolumbárium nacházející se pod kostelem. V době těsně před budováním kostela se ještě předpokládalo, že kolumbárium bude stát mimo kostel. Konkrétně při jeho severozápadní straně. K tomuto řešení ale chyběl dostatečný prostor a také potřebné finance. Proto se základy kostela začaly budovat o několik metrů hlouběji, právě kvůli kolumbáriu. V kolumbáriu mají základ sloupy, které jsou statickou oporou celého kostela, a které drží strop kolumbária. Kolumbárium kopíruje celý půdorys kostela. Návrh počítal s tím, že se do kolumbária bude chodit přes kostel. A právě tento návrh zachránil Korandův sbor před krachem.

Za totality byly sboru sebrány všechny sborové byty s výjimkou těch, které byly služební pro zaměstnance kostela. Správa hřbitovů se snažila získat kolumbárium pod svou správou. Nikdy toho ale nebylo dosaženo, jelikož se šikovnou argumentací zajistilo, že kolumbárium je součástí kostela, tudíž spadá po Korandův sbor. Jeden z důvodů této argumentace byl fakt, že se jinudy než přes kostel do kolumbária nedalo dostat.

2. Korandův sbor během druhé světové války

Po záboru Sudet na podzim roku 1938 přichází do Plzně mnoho uprchlíků, kterým se snaží Korandův sbor pomoci – nabízí jim například sborové byty. Rok 1939 byl však pro faráře Machotku patrně nejhorší. K změně režimu a k okupaci, která postihla celé Čechy, zažívá Karel Machotka svůj vlastní osobní smutek. 12. července umírá jeho milovaná žena Barbora,

¹⁴ MACHOTKA, Karel – Kamil KROFTA – Gustav Adolf MOLNÁR. *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1938. 31 s, s. 8 – 9.

se kterou se roku 1909 oženil. Po studentských protestech 17. listopadu je zatčen jeho syn Jeronym a po zbytek války byl držen v koncentračním táboře v Oranienburgu. Machotka prožívá zbytek okupace perzekuován gestapem. Jediným světlým okamžikem v těchto těžkých dobách okupace po něj byl sňatek s jeho druhou ženou Eliškou Havelkovou v roce 1944. Druhá světová válka a nacistická okupace si vyžádaly značné oběti i pro členy Korandova sboru. „*Na kamenném památníku v Korandově sboru čteme jména 48 bratří a sester, kteří ze sboru byli Němci popraveni nebo umučeni a 68 dalších, kteří zahynuli při květnové revoluci nebo při náletech. Z jednoho sboru 116 obětí!*¹⁵“

Při osvobození Plzně zastával důležitou roli nejen Korandův sbor, ale i farář. Korandův sbor byl vybrán americkými důstojníky jakožto místo, kde se konaly bohoslužby pro své vojáky. Mohla za to pravděpodobně podobnost kostela s těmi, na které byli američtí vojáci zvyklí z domova. Karel Machotka mnohokrát pomohl americkým vojákům s orientací v Plzni a okolí, jelikož sám znal podstatnou část západních Čech, protože byl často na cestách po svém seniorátu.

Poslední roky Machotkova života byly poznamenány mozkovou mrtvicí, která jej postihla roku 1950 a úplně upoutala na lůžko. Proto podal 23. dubna 1951 svou rezignaci na post faráře a seniora. I přesto, že se jednalo o skoro bezbranného starce, totalitnímu režimu nebyl lhostejný. Jakožto kněz spadl do skupiny, kterou nová komunistická vláda, velice silně perzekuovala. Nutno k tomu přičíst jeho spolupráci s Američany na sklonku války a emigraci jeho dcery Anny do Brazílie v roce 1948. Komunisté se snažili Machotkovi škodit všemožně, nejvíce však tím, že mu stát neposkytl prakticky žádný důchod. Machotka se ženou Eliškou byl tedy odkázán na pomoc členů sboru, kteří to také v nové době neměli jednoduché. Snažili se jej navštěvovat, a pokud k tomu měli vzdělání, i ošetřovat a poskytovali mu své peněžní dary.

Karel Machotka zemřel 5. listopadu 1954 ve věku 73 let. Jeho popel je dodnes uložen v kostelním kolumbáriu na čestném místě.

3. Dějiny Korandova sboru po roce 1954

Záměrně jsem si zvolil rok 1954 jako milník, jelikož v tomto roce zemřel Karel Machotka, který byl bezesporu otcem celého sboru a kostela. Jak jsem již zmínil v úvodu, rozhodl jsem se tyto dějiny periodizovat podle farářů, kteří v daném období v kostele sloužili a sepsat

¹⁵ PLACHT, Václav. *Přehled dějin křesťanství naší vlasti (s ohledem na Plzeň a Západočeský seniorát)*. Plzeň: Západočeský seniorát českobratrské církve evangelické. 1988. 134 s, s. 127.

všechny podstatné události, které se v Korandově sboru během jejich služby staly a které jej ovlivnily.

Musím však s politováním předeštit, že se dostáváme do období, o jehož historii není zpracována žádná publikace a o které jsou archivní prameny velice kusé. Výjimku tvořil archiv Synodní rady Českobratrské církve evangelické v Praze, který mi poskytl korespondenci mezi Synodní radou a Korandovým sborem. Primárním zdrojem informací však byla metoda sběru orální historie – tedy rozhovory s pamětníky, které jsem jmenoval v úvodu.

3.1 Jaromír Klimecký (farářem od roku 1951 do roku 1979)

Farář Jaromír Klimecký, který původně sloužil v Rokycanech, byl staršovstvem zvolen do pozice faráře 3. června roku 1951. Zvolen byl jednomyslně všemi 526 hlasy. Jediný protikandidát Břetislav Hladký se před volbou vzdal svého postu. Farářem Korandova sboru v Plzni se Jaromír Klimecký stal 9. září roku 1951, tedy ve stejném roce, ve kterém podal Karel Machotka rezignaci. Měl k pomoci diákona¹⁶ a později vikáře Stanislava Kureše, který byl nápomocný už Karlu Machotkovi.

3.1.1 Osobnost Jaromíra Klimeckého

Farář Klimecký přišel do sboru v padesátých letech, tedy v dobách nejtěžší totality. Přesto šlo o osobnost, která se režimu nebála. Pan profesor Viktor Viktora vzpomíná, že farář Klimecký vedl neobyčejně odvážná a otevřená kázání, ve kterých refleктоval soudobou politickou situaci a přenášel jí do morálního prostoru. Pan profesor si pamatuje na větu z Klimeckého kázání, kterou mi přesně odcitoval: „*Uvědomte si, že všichni naši představitelé a politici nám lžou.*“ To, že nebyl za tuto větu nikterak perzekuován, si pan profesor Viktora vysvětluje oddaností a soudržností členů sboru. Jaromír Klimecký nebyl takto ostrý pouze v kázáních, korespondence mezi sborem a Synodní radou se jen hemží Klimeckého kritickými narážkami na soudobý režim. Klimecký nechával dokonce ve dnech, kdy si Plzeň připomínala květnové osvobození, vyvěsit v kostele vedle vlajky československé a sovětské také vlajku americkou.

Pan Řezníček i pan profesor Viktora ho vnímali jako charakterního a morálně silného člověka. Aktivně navštěvoval nemocné členy sboru a trávil s nimi značnou část svého volného času. Také se snažil, aby mladí měli nejlepší zážitek z kázání, proto několikrát apeloval na to, aby starší členové seděli v zadních lavicích a aby mladší seděli vpředu. Také ořodoval za to, aby před kostelem stál nějaký představený staršovstva a vítal se s příchozími.

¹⁶ Laik, který může provádět bohoslužby.

3.1.2 Sbor během padesátých let

Totalitní doba na sbor velmi doléhala. Je bezesporu jasné, že po komunistickém převratu v roce 1948 a následném znárodnění činžovních domů byly sboru odebrány všechny byty ve třech sborových domech. Odebráno bylo také právo vybírat nájemné v obchodech, které sídlily v přízemí sborových domů. Jediné co sboru zůstalo, byl samotný kostel, kolumbárium a byty pro faráře a kostelníka. Kolumbárium nepřípadlo Správě hřbitovů jen proto, že bylo pod kostelem a tím pádem součást budovy. Šlo tedy o jediný pravidelný finanční příjem sboru, ke kterému se přidaly samozřejmě příspěvky věřících.

V této době se musely všechny křesťanské církve semknout bez ohledu na své rozdíly. Korandův sbor významně spolupracoval s Husovým sborem na Jižním předměstí v Plzni. A současně se snažil co možná nejvíce spolupracovat se sbory Československé církve husitské, ke které měl nejbližší. Pan Jaroslav Řezníček vzpomíná, že kurátor Korandova sboru docent Jerie, který byl zároveň kurátorem seniorátním¹⁷, se přidal k Mírové práci¹⁸, proto aby získal pro Korandův sbor „plusové body“ od státního aparátu. Také dodává, že staršovstvo schválně změnilo název svých schůzek. Do té doby nesla tato setkání název Schůze staršovstva, to však příliš připomínalo jakékoliv tehdejší povinné schůze, tudíž se název změnil na Poradu staršovstva.

Od paní Heleny Řezníčkové, která v padesátých letech chodila do „Mládeže¹⁹“, jsem se dozvěděl, že po těchto schůzích se členové zdržovali před kostelem déle, než bylo nutné. Dělalí takto jistou formu protestu, jelikož věděli, že v protější budově na Denisově nábřeží sídlí Státní bezpečnost a oni ji chtěli dát najevo, že se nebojí vydaného zákazu o shromažďování.

Na Korandův sbor také chodila různá udání. Jako příklad je možno uvést jednu korespondenci mezi Synodní radou a Korandovým sborem. Na Synodní radu přišlo roku 1959 udání, že si faráři Korandova sboru účtují za pohřeb 20 korun, což bylo protizákonné. Synodní rada žádala vysvětlení. Jaromír Klimecký se za sbor hájil tím, že jde o naprostou nepravdu. Sbor si nikdy nenechával platit za takovéto služby. Pokud farář dostal nějakou částku, byl to pouze dobrovolný dar od pozůstalých. Jelikož korespondence týkající se tohoto tématu dále nepokračuje, je možné tvrdit, že dál se tento „incident“ neřešil.

¹⁷ Představený laické části seniorátu, který řídí jednotlivé sborové kurátory a je podřízen synodnímu kurátorovi.

¹⁸ Neplacená pracovní činnost obyvatel

¹⁹ Spolek mladých členů sboru, jejichž setkání se účastnil i farář, které přednesl krátké kázání, po něm nastoupil člen „Mládeže“ s referátem na danou teologickou problematiku, po kterém následovala diskuze.

15. dubna 1958 změnil Korandův sbor svůj oficiální název. Již nešlo o Východní Korandův sbor – kde slovo „východní“ bylo dáno Synodní radou pro odlišení od Západního Husova sboru. Toto označení však nikdo nepoužíval. Jako nový název byl vybrán: Českobratrský evangelický Korandův sbor v Plzni – zkráceně Korandův sbor.

3.1.3. Stanislav Kureš (vikářem od roku 1927 do roku 1966)

Pan vikář Kureš přišel do sboru 1. července 1927 jako diákon. Původně sloužil ve Strakonících, později ve Kdyni. Po devítileté službě v Korandově sboru, tedy roku 1946, se z něj stal vikář. Po celou dobu působení byl nápomocen Karlu Machotkovi, který nemohl stíhat starost o všechny kazatelské stanice, sledování výstavby kostela a přípravu kázání. Vikář Kureš měl velmi blízko k loutkovému divadlu. Pan Malina vzpomíná, že měl pro nedělní školu²⁰ připravené loutky, které využíval jako pomůcku při výuce náboženství pro děti. Prý to byl velmi hovorný, extrovertní člověk.

Sboru sloužil až do 1. ledna roku 1966, kdy zažádal o důchod. Ve stejném roce zemřel.

3.1.4. Krátká služba faráře Jana Šoltésze (od roku 1966 do roku 1968)

Když Stanislav Kureš zemřel, bylo potřeba zajistit jeho nástupce. Takto velký sbor, jako byl Korandův sbor, potřeboval a stále potřebuje ke své existenci dva faráře. Proto byl z Chrástu u Plzně povolán farář Jan Šoltész.

Jeho zvolení proběhlo 17. dubna 1966, zvolen byl jednomyslně. Jeho protikandidáti byli faráři Pavel Fojtů z Domažlic, Jaromír Sklenář z Hořátve a Jan Dusa, tehdy již důchodce, bývalý farář z Chotiněvsi. Korespondence mezi Synodní radou a Korandovým sborem dokládá, že faráře Dusa navrhla Synodní rada v době, když ještě žádní protikandidáti nebyli, což se Synodní radě příliš nelíbilo. Šoltész byl slavnostně instalován²¹ 11. září 1968 synodním seniorem Miroslavem Rodrem.

Jan Šoltész byl však ve sboru pouze od roku 1966 do roku 1968, kdy přešel do Husova sboru. Důvod jeho přestupu byl dosti netradiční. Manželka Jana Šoltésze vlastnila na Borech rodinnou vilu, do které se chtěli oba přestěhovat. Pokud by tak učinil, uvolnil by se volný sborový byt, který měl sbor vyhrazený pro faráře, a tento by propadl státu. Proto se tedy pan farář Jan Šoltész rozhodl po souhlasu od staršovstva pro opuštění sboru a k přechodu do

²⁰ Výuka teologie pro děti během bohoslužeb

²¹ Uveden do služby.

Husova sboru. Tento případ uvádím, jako příklad toho, jakými složitostmi si museli faráři a tím pádem celý sbor za totality procházet.

Pan kurátor Beneš vzpomíná na faráře Šoltésze jako na duchovního, který byl velmi zbožný, vyrovnaný a oddaný církvi a který byl pro Husův sbor velkým přínosem.

3.1.5 „Třicátníci“

V roce 1967 se pan Jaroslav Řezníček dozvěděl, že ostatní českobratrské sbory v Československu mají kroužek zvaný „Třicátníci“²². Šlo o schůze bývalých členů „Mládeže“, při kterých probíhala společná diskuze na různá témata. Jak členové staršovstva, tak i členové sboru byli tímto nápadem nadšeni a rozhodli se panu Řezníčkovi v tomto úsilí co možná nejvíce pomoci. Pomáhal také farář Jan Šlotész.

Je však důležité vysvětlit, co byli tito „Třicátníci“. V praxi se jednalo o skupinové setkání, které se konalo vždy první pátek v měsíci, a ve kterém měl vždy pozvaný odborník referát na téma, které si vybral. Samotné přednášce předcházelo krátké čtení z Bible a následná úvaha na vyřčenými slovy. Tyto schůze ale nebyli nikde oficiálně hlášeny, předpokládalo se, že úřady by toto nedovolily. Nemohly se tedy konat v prostorách kostela. Členové se scházeli v bytě faráře, kde ovšem nebylo mnoho místa, tudíž nebylo neobvyklé, že někteří účastníci museli sedět na zemi. Díky pečlivosti pana Řezníčka, který si o každém setkání vedl podrobný zápis, je možno vysledovat jaká témata a jací odborníci se zde v průběhu let vystřídali.

První setkání proběhlo 9. prosince roku 1967. Přednášku měl senior Ródl. Druhou pak farář Šlotész. Třetí přednášku je třeba zmínit, neboť ta byla přelomová. Přednášel zde Petr Hájek, což byl varhaník a kurátor sboru U svatého Salvátora v Praze, a který jakožto vystudovaný matematik přednášel na téma O matematice aneb precizní matematická logika. Nutno dodat, že někteří členové sboru nebyli tímto tématem příliš nadšeni, jelikož bylo značně „neteologické.“ Druzí však toto kvitovali s povděkem, jelikož se dozvěděli informace, ke kterým by jen tak nepřišli.

Dovolím se uvést ještě několik důležitých přednášek. Například přednáška faráře Jana Dusa, který byl člen Nové orientace²³ a o které přednášel. Přednášel zde několikrát i profesor Václav Placht, známý plzeňský historik. Přednášku vedl jednou i samotný pan Řezníček na

²² Podle období, kdy byli členové narozeni – 30. léta.

²³ Šlo o spolek patnácti farářů, kteří se stavěli na odpor proti státnímu nařízení, které tvrdilo, že by církevní tajemník strany mohl zasahovat do kázání farářů. Každý z tohoto spolku byl brzy zbaven možnosti kázat.

téma: O generačním problému. Na schůzkách „Třicátníků“ se také objevil pražský katolický kaplan Šojch. Toto jen dokazuje, jak moc ekumenicky byl Korandův sbor laděn. Velice netradiční přednášku vedl inženýr Stol, který se rozhovořil na téma automatizace železnic. Na konec uvedme faráře Kenera ze Kdyně, který se rozhodl pohovořit o svých dojmech z návštěvy NSR. Netřeba říkat, že se na této přednášce sešlo mnoho členů sboru.

Jak je vidno, schůze „Třicátníků“ byly skutečně různorodého charakteru. To tedy svědčí o tom, že členové tohoto sdružení byli otevření jakémukoliv tématu, ale i také jakémukoliv názoru. Setkávání „Třicátníků“ trvá do současnosti, avšak schází se pouze na novoroční schůzi, která je bez tématu, pouze se zde debatuje na libovolné téma.

3.2 Pavel Pellar (farářem od roku 1969 do roku 1991)

Po odchodu faráře Jana Šoltésze, přišel do sboru farář Pavel Pellar z Libkovic. Volba proběhla dvakrát, a to 8. a 15. června roku 1969. Zvolen byl jednomyslně, neměl protikandidáta. Jediným možným protikandidátem byl farář František Němec z Rumburku. Toho však dle slov pana Řezníčka nechtělo staršovstvo, neboť neměl zkušenosti s vedením velkého sboru, ke kterému připadalo krom kazatelských stanic také mnoho sborových aktivit. Místo faráře zaujal 1. srpna 1969. Jako farář působil Pavel Pellar hned ve dvou obdobích²⁴.

3.2.1 Osobnost Pavla Pellara

Ať jsem mluvil s jakýmkoliv pamětníkem, každý vždy hovořil o Pavlu Pellarovi pouze v superlativech. Pan Esterle na něj vzpomíná jako na faráře, který měl ohromný pastorační cit. Vždy se zajímal o rodinu pana Esterleho, o něj samotného, ale i o jeho názory na dané téma. Pan Beneš tvrdí, že šlo o člověka, který byl velmi tolerantní, a který dokázal přitáhnout lidi do kostela. Jeho kázání byla vždy velmi silná. Pan Malina mne obeznámil s příhodou, jak se mu farář Pellar nabídl, že přestěhuje pana Malinu s manželkou ve svém volném čase svým automobilem z Plzně do Mariánských Lázní. Farář Miroslav Hamari se domnívá, že právě díky trpělivosti a schopnosti vysvětlit vše, v čem věřící tápal, udělal Pavel Pellar velmi záslužný čin pro evangelizaci Plzně a okolí. Nutno ještě zmínit jeho ochotu podporovat všechny akce Korandova sboru a jeho pravidelné návštěvy věřících v nemocnicích.

Svá kázání měl vždy pouze v bodech. Nikdy je neměl napsaná celá. Pan Esterle vzpomíná, že se mu farář Pellar svěřil, že tato forma kázání je pro něj lepší, jelikož to co říká, také v danou chvíli myslí. Nad sdělením přemýšlí v okamžiku kázání a „nepapouškuje“ text, který napsal předtím. Jeho kázání byla údajně velmi srozumitelná.

²⁴ Druhé období: 1998 – 2001

Jeho syn Ondřej Pellar vzpomíná, že jeho otec vždy nechával „Mládeži“ velký prostor. Pokaždé, když se „Mládež“ názorově rozdělila nad danou problematikou, rozhodl se pan farář Pellar do diskuze nezasahovat. Nechal mladé, aby mezi sebou diskutovali a tím si užili alespoň „malý ostrov“ demokracie v totalitní společnosti. Dokonce i opouštěl místnost, aby se nikdo „nedržel vzadu.“ Po návratu vyslechl argumenty stran a udělal z nich elegantní závěr.

Domnívám se, že je potřeba uvést informaci, která dokonale reflektuje tehdejší státní perzekuci církevních představitelů. Manželka faráře Pellara Radmila byla učitelka. Po příchodu do Plzně však nemohla sehnat místo. Žádná škola nechtěla přijmout manželku faráře. Nakonec získala místo kuchařky na 22. základní škole, později družinářky ve škole na Jiráskově náměstí, avšak ani na jedné pozici dlouho nepobyla. Nakonec začala pracovat jako sborová sestra Korandova sboru.

3.2.2 Reforma Vzpomínky za zemřelé

Korandův sbor je jeden z mála českobratrský sborů, který si pobožností připomíná zemřelé. Mohlo za to několik důvodů, tím prvním bylo slavnostní otevření kolumbária 13. prosince 1936, kdy se v kolumbáriu konala slavnostní pobožnost – tudíž zárodek pro tradici.

Druhým důvodem byl fakt, že mnoho členů Korandova sboru přišlo z přestupového hnutí. Byli to lidé vychováni v katolické tradici, kterým se českobratrské vyznání velice zamlouvalo, tudíž se rozhodli k němu přejít. Nebyli však dokonale seznámeni s evangelickou tradicí a domnívali se, že výše zmíněná slavnostní pobožnost, která se konala 13. prosince, se bude opakovat každoročně.

Třetím a posledním důvodem bylo ztroskotání plánů nechat sborové domy pouze pro členy sboru. Tento nápad zhatila Mnichovská dohoda, která „vystěhovala“ Čechy z pohraničí. Tito se pak uchýlovali do vnitrozemí a Plzeň byla prvním větším městem, na které narazili. Když se hledal prostor, kde by uprchlí mohli žít, přihlásil se Korandův sbor, který nabídl ze solidarity a z křesťanské morálky volné byty ve sborových domech. Tímto krokem se také stalo to, že mnoho „nový nájemníků“ si přálo býti po smrti uloženo v kolumbáriu. Karel Machotka se tomuto přání později podvolil a navíc rozhodl, že se své ostatky v urně uložit v kolumbáriu kdokoli, pokud bude jeho rodina platit příslušné poplatky. Díky tomu se opakoval už jednou zmiňovaný scénář. Pozůstalí nemuseli být pouze katolíci, mnozí byli bez vyznání, byli pouze ovlivněni katolickou tradicí dušiček, tudíž si je přáli vykonávat.

Později se stalo tradicí, že se každoročně v době konání katolických dušiček, konala evangelická obměna svátku Památky zesnulých, tedy Vzpomínka za zemřelé. Při tomto

setkání pozůstalých proběhla pobožnost v kolumbáriu, četly se jména zemřelých členů sboru a jejich skutků pro Korandův sbor. Tuto tradici vykonávali faráři Machotka, Klimecký a Šoltész, avšak farář Pellar se proti tomu ostře ohradil, jelikož tato tradice byla v rozporu s evangelickým učením. Navrhl proto kompromis. Vzpomínka za zemřelé se bude držet dále, avšak pobožnost nebude probíhat v kolumbáriu, ale v kostele. Při této bohoslužbě se vzpomene na zemřelé a přitom to nebude v rozporu s evangelickým učením. Svou roli také hrál fakt, že se schránky v kolumbáriu rozšířily natolik, že bylo potřeba několika nových polic, které ovšem zabraly místo pro jakékoliv větší shromáždění.

3.2.3 Tábor v Chotěboři

Pavel Pellar měl vždy blízko k dětem. Stejný vztah měl i jeho přítel Jaroslav Vetter, farář v obci Střešovice, odkud Pavel Pellar pocházel. Oba měli velkou vizi zřídit stálý evangelický tábor pro děti. Pokusů zbudovat takovýto stálý komplex bylo mnoho a všechny, i přes všeobecnou snahu a podporu od Synodní rady, selhaly. Na podzim 1968 se farář Pellar s farářem Vetterem doslechli od doktora Šedivého²⁵ o Chotěboři. V prosinci toho roku se do vytipovaného místa vydali. Našli tam opuštěnou ubytovnu horníků z nedalekého uranového dolu, který byl již dávno uzavřen. Tento prostor však nešel zakoupit, jelikož se v ubytovně nacházel sklad půdních vzorků z celého tehdejšího Československa. V Chotěboři bylo však mnoho dalších míst, které dovozovaly stavbu tábora. Nakonec se po dohodě se synodní radou našel kompromis. Farář Jaroslav Vetter píše ve sborníku, který byl vydán na počest 40. výročí tábora v Chotěboři toto: „*Synodní rada se 28. května definitivně rozhodla vybudovat tábor pro děti na pozemku ve vlastnictví paní Zázvorkové v Chotěboři a pověřila svou kancelář, aby pozemek vykoupila a zahájila veškerá jednání směřující k urychlenému zahájení stavby.*“²⁶

Úřady zprvu nic nenamítaly, a tak 1. května roku 1969 začaly zeměměřičské práce. Samotná stavba byla zahájena 17. července téhož roku. Stavba byla zhotovena z montovaných TESKO domů. Do Chotěboře dojíždělo mnoho dobrovolníků. Často to byli studenti bohosloví, příbuzní farářů či členové Korandova sboru a sboru z pražských Střešovic. Brzy se přidali přátelé (bývalí skauti) Vladimíra Moravce, který byl svého času oblastní ředitel Komunálních služeb, a který se stal jakýmsi organizátorem stavby. Tito zde vystavěli celkem tři domy – dvě ubytovny a jednu jídelnu s kuchyní.

Během stavby samozřejmě naráželi na mnoho problému. Jedním z nich byla neochota obchodů prodávat materiály na účely této stavby. Jaroslav Vetter vzpomíná, že mu bylo

²⁵ Přítel farářů Pavla Pellara a Jaroslava Vettera

²⁶ VETTER, Jaroslav (ed). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke čtyřicátému výročí otevření střediska*. Praha: Českobratrská církev evangelická. 2011. 124 s. ISBN 978-80-87098-24-0, s. 40.

řečeno, že to bylo obchodům „doporučeno“ od státních institucí. Další překážkou byl nízký počet pracovníků, kteří zde pracovali víceméně jenom za stravu, tudíž se nestíhalo a hrozilo, že tábor nebude postaven do léta 1971, kdy měl proběhnout první běh. Poslední překážkou bylo počasí, které bylo při stavbě velmi deštivé. Finance se pro stavbu získávaly z dobrovolných darů, z fondů synodní rady anebo z fondů evangelických církví ve Švýcarsku a v Německu – tito však nemohli posílat přímo peníze, tudíž podporovaly stavbu například tím, že zakoupili pro její účel osobní automobil.

První běh se nakonec uskutečnil v roce 1971, avšak byl v prostorách, které byly velmi provizorní. Samotný běh byl o jeden týden zkrácen. Dedikační slavnost proběhla 4. července 1971. Tábor otevíral synodní senior Václav Kejř. V tento den byly přihlášeny děti rozděleny do deseti „doupat“ podle věku a pohlaví. Každá z těchto skupin měla svůj individuální program a každá se zaměřovala na jinou biblickou problematiku. Nutno dodat, že mnozí evangeličtí studenti pedagogických fakult, kteří chtěli vytvořit soukromý protest proti režimu, volili chotěbořský tábor schválně pro svou povinnou letní praxi s dětmi, jakožto vedoucí v těchto táborech. Byla by škoda nezmínit vzpomínku pana Esterleho, který uvádí, že Jaroslav Vetter měl velmi blízko k americkým animovaným filmům. Děti se díky jeho zálibě mohly setkat s disneyovskými postavičkami, které měl farář Vetter velmi rád a nechával jimi zdobit dveře od ubikací.

Druhý běh, který měl proběhnout v létě 1972, byl zrušen těsně před začátkem. Zákaz vydal krajský církevní tajemník v Hradci Králové. Zákaz byl vydán proto, že tábor byl úředně veden jako rekreační, nikoliv jako dětský, tudíž se na něj vztahovaly normy, které nebyly splněny. Toto ovšem nebyla pravda, jelikož s úřady se vždy hovořilo o tom, že chotěbořský tábor je tábor dětský. Bohužel existoval jeden dokument, ve kterém byl tábor mylně veden jako rekreační. Podmínky dětského tábora však Chotěboř splňovala. Tajemník byl ale neoblomný, tudíž se musely vrátit zálohy rodičům a muselo se vymyslet co s volným létem. *„Pro srpen 72 jsme zvolili formu brigád na dokončení stavby střediska a úpravy terénu. Tím jsme umožnili pobyt několika rodinám, jejichž děti byly do Tábora přihlášeny a ovšem i mládeži – brigádníkům. Zároveň jsme získali zkušenosti, z nichž vyplynul návrh, abychom tábor nadále užívali pro evangelickou rodinnou rekreaci.“*²⁷

Aby nebylo starostí málo, přišel příkaz, že se bude opět těžit uran z nedalekého dolu, jehož štola byla zasypana kameny, o kterých se soudilo, že jsou pouze uranová „hlušina“, avšak s novými možnostmi zpracování uranu se s nimi mohlo pracovat. Když se zjistilo, že

²⁷ VETTER, Jaroslav (ed). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke čtyřicátému výročí otevření střediska*. Praha: Českobratrská církev evangelická. 2011. 124 s. ISBN 978-80-87098-24-0, s. 27.

těžba neohrozí zdraví táborníků, nabídli farář Pellar s farářem Vetterem jednu ubytovnu pro horníky. Toto gesto nemohlo nechat příslušné úřady chladné, jelikož díky tomuto rozhodnutí ušetřily finanční prostředky za ubytování horníků a byli vstřícnější, pokud šlo o tento tábor.

Jak bylo již zmíněno, z dětského tábora se stal tábor rekreační – tedy pro rodiny. Sbory se velice rychle přizpůsobily. Paní Řezníčková vzpomíná jak se během chvíle „nafoukly“ rodiny o několik dětí, jen aby se do Chotěboře dostalo co nejvíce mládeže. Program se změně samozřejmě také přizpůsobil. Bohoslužebný nádech zůstal, byl zde však prostor pro vlastní aktivity (výlety, besedy, rekreace,...). Brzy se přidaly běhy i pro seniory, které probíhaly na konci srpna.

Pan Esterle připomíná, že jeden týden pobytu byl vyhrazen pro takzvané Mírové kurzy – přednášky teologického charakteru. V těchto přednášel mimo jiné také známý expert na Starý zákon profesor Heller či představitel české medievistiky profesor Amadeo Molnár. Název pro tuto akci byl vybrán záměrně. Šlo o to „zmást“ úřady, které se tímto zbytečně nezabývali obsahem kurzu.

Začátkem července roku 1979 přibyl táboru ještě jeden dům. Ten však poškodil při stavbě déšť. Sloužil tedy jako technické zázemí či jako místo pro přespaní těch, kteří nevyžadovali velkého pohodlí.

Do Chotěboře se ovšem nejezdilo pouze v létě. Oblíbené byly také i návštěvy v zimě, podotýká kurátor Beneš. Chotěboř byla vždy hojná na sníh, a tudíž si zde mohli užít volno i členové sboru, kteří měli blíže k zimním měsícům.

S přibývajícím věkem Pavla Pellara a Jaroslava Vettera, začali středisko spravovat jiní evangeličtí faráři. Pan Pellar často středisko v průběhu let navštěvoval. Dle vzpomínek jeho syna Ondřeje Pellara si nikdy nestěžoval na to, že je středisko vedeno jinak než za něho.

V devadesátých letech opadl zájem o tuto akci hlavně díky nové možnosti vycestovat. Dnes se ale Chotěboř vrací ke svému životu jako evangelické rekreační středisko. Korandův sbor již nepatří mezi iniciátory táborových běhů a aktivit. Posledními spojujícími „nitkami“ byli bratři Esterlové, kteří pořádali takzvané Hudební běhy, avšak po jejich odchodu ze sboru, ztratil Korandův sbor i toto poslední spojení.

3.2.4 Biblické hodiny s hostem

Je zřejmě již tradice Korandova sboru zajišťovat svým členům přísun teologických informací nejen prostřednictvím kázání. Vzpomeňme na „Tricátňiky“, ke kterým se později přidají Trialogy, o kterých se zmíním v další podkapitole. Jednou z dalších možností jak se mohl

věřící či nevěřící člověk setkat s jiným pohledem na víru, byly Biblické hodiny s hostem. Tyto měly své trvání od roku 1972 do roku 1989.

Byla to možnost setkat se s univerzitními profesory teologie z Komenského evangelické fakulty v Praze, kteří zde přednášeli na téma jimi vybrané části z Nového či Starého zákona anebo reflektovali soudobé dění či nějaké téma pohledem křesťana, který měl vystudovanou vysokoškolskou teologii.

Tomuto shromáždění však předcházela projekt z roku 1970 s názvem: Večer rozhovorů o současném křesťanském myšlení a životě. Zde přednášeli nejen evangeličtí profesori, ale také katoličtí či z Církve bratrské. Brzy však přišel zákaz ze strany státu. Režim nerad viděl katolické učence šířit své myšlenky více, než bylo nutné. Proto o dva roky později vznikly tyto, již pouze evangelické, Biblické hodiny s hostem.

Pan Jan Esterle mi při našem rozhovoru řekl, že to byla zkušenost nejen pro posluchače, ale i pro přednášející, kteří museli svou přednášku upravit tak, aby tomu rozuměli i laici. Přednášející byli často zvyklí na vysokoškolské posluchače jejich přednášek. Po každé přednášce následovala živá diskuze. Pan Řezníček se mi svěřil, že na tuto akci docházeli i lidé, o kterých se říkalo, že mají něco společného se Státní bezpečností. Posluchači i přednášející se tedy museli mít velmi na pozoru, aby se nějakým prohlášením nedostali do potíží.

3.2.5. Trialogy

Na konci sedmdesátých let v době normalizace neměla žádná církev v tehdejší Československu „na růžích ustláno“. Stát se pokoušel (nejen v tomto období) církvím co nejvíce škodit. Největší perzekuci zažívali katolíci. Těm bylo, mimo jiné, zakázáno tvořit sbory mládeže, kde by mladí věřící mohli diskutovat o víře. Českobratrská církev evangelická tímto zákazem však netrpěla, a tak se zrodila v hlavách věřících myšlenka uspořádat pravidelná setkávání pro věřících z církve evangelické, církve katolické a přízvání byli i členové Církve bratrské. Pořadatelem byl Korandův sbor, v jehož prostorách se Trialogy konaly.

Trialogy byly tedy setkávání s dvouměsíčním odstupem, během kterých se řešili teologické otázky z pohledů různorodých věřících. Na každé schůzi se určilo téma schůze další. Většinou to bylo formou anketní otázky. Nejvýmluvnějším důkazem bude ukázka z almanachu, který vydal Korandův sbor k příležitosti 70. výročí od stavby kostela, ve kterém

pan Miloslav Esterle vzpomíná na Trialog, který se konal 16. března 1983 a kde se řešila tato otázka: „Jak přivádět lidi ke Kristu“ s podotázkami:

„1/ Když se někdo o tobě dozví, že jsi křesťan, a zeptá se tě, co ti víra přináší do života, co odpovíš?

2/ Kdy myslíš, že je tvé svědectví neúčinné a proč?

3/ Které formy, jaký způsob svědectví, jsou schopny oslovit dnešního člověka?

4/ Myslíš, že společenství, ve kterém žiješ, je schopno přijímat nevěřící a dovést je ke Kristu? Jestliže ne, co udělat pro zlepšení? Jestliže ano, máš nějaký příklad nebo radu pro ty, kteří takovým společenstvím nejsou?

5/ Tvůj problém, tvé otázky v oblasti křesťanského svědectví²⁸“

Všechny Trialogy tiše zaštitoval farář Pavel Pellar. Právě ten vždy radil s výběrem témat, které se museli hlásit tajemníkovi pro církevní záležitosti, jelikož úřady tyto shromáždění pečlivě sledovaly. Byly totiž na rozdíl od „Třicátníků“ oficiální. Farář Pavel Pellar dokázal vždy v případě potřeby příslušné úřady ujistit o neškodnosti akce a vše se snažil podat tak, aby se režim o Trialogy nezajímal více, než bylo nutné. Pan Jan Esterle se při našem rozhovoru zmínil, že šlo o jednu z prvních ekumenických akcí. Dodává, že se není čemu divit, jelikož Plzeň byla až na individuální výjimky vždy ekumenicky zaměřená.

3.2.6 Pěvecký sbor De profundis

Zprávy o tom, že v Korandově sboru působil i pěvecký sbor pochází již z roku 1935, jelikož se účastnil slavnosti při položení základního kamene kostela. Další zmínky o něm souvisí se slavnostmi, které se konaly s otevřením kostela. Sbor působil i po celou dobu druhé světové války. Pokles členů začal až v padesátých letech. Jelikož neexistují žádné prameny, které by hovořily o aktivitě sboru v letech šedesátých, dá se předpokládat, že v této době Korandův sbor žádný pěvecký sbor neměl.

Změna nastává v roce 1972, kdy se tradici chrámového sboru pokouší obnovit Miloslav Esterle. Souběžně však vznikl mezi „Mládeží“ komorní pěvecký sbor De profundis, jehož vznik Miloslav Esterle také inicioval. Pan kurátor Beneš mi poskytl krátkou vzpomínku na dobu, kdy ve sboru působil. Pro něj šlo o velmi silný zážitek, jelikož věrouka byla pomocí zpěvu a hudby ještě intenzivnější. Sbor De profundis nekoncepčně pouze v Plzni. Koncerty byli i v jiných českých městech minimálně jednou za půl roku. Repertoár sboru tvořili kromě

²⁸ *Korandův sbor 1936 - 2006: Sborník k 70. letům otevření kostela.* Plzeň: Korandův sbor. 2006. 18 s, s. 14.

klasické duchovní hudby také černošské spirituály, z nichž byli mladší členové nadšeni a velice rádi je perforovali.

Sbor De profundis dnes nekonzertuje. Není však oficiálně zrušen. Korandův sbor tedy v současné době nemá žádný pěvecký sbor.

3.3 Daniel Matějka (farářem od roku 1979 do roku 1992)

Daniel Matějka přišel do sboru po smrti Jaromíra Klimeckého, tedy 1. března roku 1979. Ve sboru působil třináct let až do 31. ledna 1992, kdy přešel do Českých Budějovic.

3.3.1 Osobnost Daniela Matějky

Podle pana kurátora Beneše šlo o velice exaktní osobnost. Farář Matějka byl na rozdíl faráře Pellara přísnější a méně tolerantnější. Rád měl ve věcech naprostý pořádek, a tudíž si vše důležité zapisoval do počítače.

Další stránkou jeho osobnosti byla jakási osobní odvaha, kterou sdílel s některými členy sboru, mezi nimi byl i pan Beneš. Tito totiž jezdili v 80. letech pravidelně Prvního máje do Jáchymova, kde je českobratrské středisko. Šlo o jistou formu manifestace nechuti účastnit se prvomájových průvodů. Vždy zde byl biblický pořad, procházky po okolí a diskuze mezi členy.

3.3.2. Odchod farářů Pavla Pellara a Daniela Matějky

Pavel Pellar se celý život angažoval ve službách církve. Nejen zásluhy, ale i jeho osobnost mu vynesly pozici seniora Západočeského sboru. Stalo se tak 1. listopadu roku 1986. Na pana faráře Pellara tak připadly další starosti a nemohl se Korandovu sboru a všem aktivitám k němu přidružených tolik věnovat.

Pamětníci uvádějí, že od doby jeho zvolení seniorem, nastaly mezi ním a farářem Matějkou občasné rozbroje. Staršovstvo to nejdříve přecházelo mlčením. Korandův sbor měl z tradice vždy dva faráře a bylo by bláhové si myslet, že nikdy mezi nimi nenastala žádná rozmlíska. Dle pana Esterleho byla důvodem častějších rozporů polistopadová doba. Byla pro všechny nová a značně otevřená. Přinesla sebou mnoho nových otázek, na kterých se oba faráři neshodli. Konflikty se vystupňovaly do té míry, kdy muselo staršovstvo zasáhnout. Staršovstvo dalo farářům na výběr: buď konflikty přestanou, anebo jeden z nich odejde. Rozhodnutí však zaskočilo všechny. Oba faráři se rozhodli odejít. Pavel Pellar tak učinil 30. dubna 1991. Přešel do rokycanského sboru, kde chtěl do důchodu v klidu dosloužit (sám

stejně plánoval dát sbor do rukou někoho mladšího, který by se vyznal v nové době). Daniel Matějka odešel k 31. lednu 1992 do Českých Budějovic. Sbor byl tedy bez farářů.

Staršovstvo tedy muselo jednat. Sboru hrozila administrace²⁹, což samozřejmě nikdo nechtěl, a tak se alespoň provizorně vše řešilo tak, že se zvali faráři z jiných sborů, popřípadě se bohoslužby vykonávaly laici dle vydaných církevních stanov. Tato situace trvala až do srpna roku 1992, kdy přišel do sboru farář Pavel Freitinger.

3.4 Pavel Freitinger (farářem od roku 1992 do roku 2000)

Pavel Freitinger byl uveden do své farářské funkce v Korandově sboru 1. srpna 1992. Do Korandova sboru přešel z Nejdku. Původně měl být pouze dočasným farářem. Nakonec zůstal ve sboru osm let. Zůstal by snad i déle, kdyby neonemocněl rakovinou, na kterou roku 2000 zemřel.

3.4.1 Osobnost Pavla Freintera

Pan Beneš vzpomíná na pana faráře Freintera jako zodpovědného detailistu, který si vše poctivě zaznamenával. Dle pana Řezníčka byla jeho kázání velmi zaměřená na exegezi³⁰. Povahově byl velmi liberální a otevřený všem názorům, ať už teologickým či jiným. V tomto se velmi podobal svému předchůdci Pavlu Pellarovi.

Výmluvný je tento příklad, který mi sdělil pan Řezníček: Dva roky po nástupu diagnostikovali Pavlu Freitingerovi rakovinu tlustého střeva. Pan farář Freitinger v reakci na toto zjištění založil téměř okamžitě komunitní centrum pro lidi s tímto onemocněním. Protože centrum bylo pod jeho vedením, měly všechny schůze této skupiny skoro až bohoslužebný ráz. Bylo zde čtení z Bible a zpívaly se náboženské písně. Lidé si tuto iniciativu velmi pochvalovali, navzdory tomu bylo v činnosti pouhý rok.

Pan farář Freitinger byl v době zjištění svého onemocnění na celý sbor sám, proto bylo potřeba zvolit dalšího faráře. Staršovstvo se tedy rozhodlo pro Lud'ka Korpu.

3.4.2 Knihkupectví Úsvit

Po roce 1989 nastala možnost svobodně podnikat. V reakci na to vyjádřil člen Korandova sboru Elizeus Falátek, který byl mimochodem svého času seniorátním kurátorem, myšlenku zřídit v nebytových prostorech sborových domů, které nově sboru připadly, teologické

²⁹ Správa jiného sboru

³⁰ Kritické a objektivní zkoumání Bible

knihkupectví, které by bylo ekumenicky laděno. Sbor mu bez váhání poskytl prostory. Knihkupectví se otevřelo roku 1990.

S postupem času se však začalo objevovat několik problému. Jedním bylo Falátkovo stárnutí a druhým pomalu začínající neschopnost ufinancovat toto knihkupectví. Sbor tedy začal hledat někoho, kdo by knihkupectví převzal. Brzy se ozval Jan Fatka, karmelitán, pod jehož správou patřilo karmelitánské nakladatelství a knihkupectví. Karmelitáni měli u františkánu pronajaté prostory, ve kterých provozovali knihkupectví.

Knihkupectví Úsvit chvíli spravovali, avšak nakonec se rozhodlo, že bude nejlepší vykoupit všechny knihy od pana Falátka a ty prodávat v jednom knihkupectví – tedy ve Františkánské ulici.

3.5 Luděk Korpa (jáhen od roku 1994 do roku 2003)

Luděk Korpa byl člen sboru od roku 1985. Do sboru přišel jako nově uvěřivší člověk. V osmdesátých letech sloužil v armádě jako letecký technik. Brzy po svém příchodu začal studovat teologii. V roce 1990 se stal diákonem pro merklínský sbor. Jáhnem Korandova sboru se stal v roce 1994 a byl zde do roku 2003. Během své služby dostudoval teologickou fakultu a stal se farářem. Roku 2003 přijmul nabídku stát se farářem v Kloboukách u Brna.

3.5.1 Osobnost Lud'ka Korpy

Pamětníci reflektují Lud'ka Korpu jako jáhna, který ve svých kázáních poukazoval na problémy své doby. Šlo o velmi aktivního, mladého člověka, který chtěl vnést do sboru nový dech, jenž přicházel s porevoluční dobou.

Jeho aktivita se dá dokázat tímto příkladem, který mi popsal sám pan farář Luděk Korpa: Brzy po svém příchodu, ještě jako řadový člen, se začal podílet na životě sboru. Jelikož vždy inklinoval ke skautingu, který zažil ve své obnovené formě v 60. letech, nabídl sborové mládeži možnost podnikat výlety ve skautském duchu. Brzy se k nim přidala „Mládež“ z Chrástu a „Mládež“ ze salesiánského sboru, kteří se nazývají „kavalíři“. Měl podporu faráře Václava Diviše, který měl svůj starokatolický sbor v Horním Krušci. Václav Diviš jim zajišťoval volné prostory od místních, ve kterých si mohli uspořádat letní tábory. Nutno na závěr dodat, že za tyto akce nikdy nepřišel ze strany státu žádný postih.

3.5.2 Vznik plzeňské Diakonie

Již při své diakonské službě v Merklíně, založil Luděk Korpa při místním sboru samostatné středisko diakonie³¹ s názvem Diakonie Radost. Při našem rozhovoru dodal, že šlo o skutečný „husarský kousek,“ neboť merklínský sbor byl dle jeho slov „naprosto zdevastovaný“ a skutečnost, že k němu bude náležet diakonie, byla nepředstavitelná, přesto proveditelná. Během budování diakonie se stal Luděk Korpa členem dozorčí rady Diakonie Českobratrské církve evangelické.

Po svém příchodu do Korandova sboru v pozici jáhna, začal Luděk Korpa pomýšlet na vytvoření diakonie i v Plzni. Sbor se však k jeho plánům stavěl odtažitě. Důvod byl jasný: Právě obdržel do své správy sborové domy, které musel zrekonstruovat, tudíž nechtěl pouštět finance do mimo sborových aktivit.

Nakonec však staršovstvo souhlasilo a poskytlo Korpovi místo ve sborovém domě v Prokopově ulici. Na pomoc měl mnoho dobrovolníků z řad psychologů, psychiatrů anebo pouze obyčejných členů sboru, kteří chtěli pomoci. Brzy se k plzeňské Diakonii přidalo středisko Open House, které mělo misijní povahu. V tomto centru se angažoval chrástecký evangelický farář Karel Šimr.

Luděk Korpa velmi často cestoval do zahraničí, zvláště pak do Nizozemí či do Švédska, kde se seznámil se středisky YMCA³², která pod sebou měla SOS centra. Právě díky zahraničním stykům se naučil jak efektivně vést taková střediska. Do té doby vznikly všechny projekty tak říkajíc „na koleni.“ Od středisek YMCA se nechal se inspirovat a založil při plzeňské Diakonii také SOS centrum, které pomáhalo rodinám s dětmi v náročné životní situaci. Brzy se toto centrum přejmenovalo na SOS centrum Archa. Toto centrum dostalo na konci 90. let darem faru v Hostouni, kde mohly děti trávit letní tábory prostřednictvím zájezdů, které SOS centrum Archa pořádalo.

Diakonie Českobratrské církve evangelické v Plzni měla vždy podporu od církve, od města Plzně, ale i od jihokorejských presbyteriánů, se kterými měl Luděk Korpa styky. Zvláště pak od misijního faráře pana Li, který poskytoval faráři Korpovi jak finance, tak rady.

Kromě Plzně byly Diakonie ještě v již zmiňovaném Merklíně, ale také v Rokycanech. Všechny tyto Diakonie se dne 1. září 2001 sloučily pod jednu organizaci s názvem: Diakonie

³¹ Jde o charitu, které spadá pod Českobratrskou církev evangelickou. Svou tradici má již od konce 19. století. Obnovena byla 1. června 1989.

³² Světové křesťanské sdružení mladých lidí

Západ. Se sloučením se změnil název SOS centra Archa na nový název: Archa pro rodiny s dětmi.

Pan farář Korpa se podílel ještě na jednom plzeňském středisku sociální povahy. Roku 1997 pomáhal vybudovat spolu s dalšími plzeňskými církvemi, hlavně však s církví katolickou, Hospic u svatého Lazara. Korandův sbor se tedy může pyšnit tím, že stál u zrodu jednoho z nejdůležitějších plzeňských sociálních středisek. Dodávám, že v Hospicu u svatého Lazara se angažovala i manželka Pavla Pellara paní Radmila Pellarová.

Dnes převzaly veškerou iniciativu na hospicem dobrovolnické organizace, město Plzeň a římskokatolická církev.

3.5.3 Sbor během devadesátých let

Podobně jako u pana faráře Klimeckého, vytvořím i u podkapitoly týkající se faráře Lud'ka Korpy reflexi toho, jak Korandův sbor prožíval novou demokratickou dobu. Při rozhovoru s panem Korpou jsme na toto téma narazili a domnívám se, že by nebylo na škodu se krátce o této problematice zmínit.

Již v podkapitole s názvem: Odchod farářů Pavla Pellara a Daniela Matějky, která patří k podkapitole o panu faráři Matějkovi, jsem uvedl reflexi pana Jana Esterleho, která se týkala nové doby a toho, jak jí sbor vnímal. Pan farář Korpa mi sdělil, že s novou dobou padla potřeba „schovávat se“. Mnoho členů sboru ale takto prožilo život. Korandův sbor byl skoro až ghetto, které žilo samo pro sebe. Členové se navzájem velmi dobře znali. Jejich rodiny pořádali společné výlety. Děti chodily do jedné „Mládeže“. Starší se setkávali při sešlosti „Tricátníků“. A každý byl vítán na Biblických hodinách s hostem. Po roce 1989 se však umožnilo, aby mohl sbor žít i mimo svůj kostel. Starší členové toto chápali, nebyli proti tomu, avšak chtěli se zaměřit hlavně na problematiku sborových domů, které sbor dostal zpět od státu. Iniciativy otevřít sbor veřejnosti se musela chytnout mladší generace – jedním z kroků byla právě zmiňovaná Diakonie.

S koncem perzekuce náboženských postojů státem se do sboru vrátilo mnoho členů. Přišlo také několik nových. Nebylo výjimkou, že brzy se však rozhodli pro jinou reformní církev, jelikož jim československé podání evangelia nevyhovovalo. Tento případ však platil i naopak – do Korandova sboru přišlo mnoho věřících z jiných církví. Nové možnosti však sebou přinesly utlumení společenských tradic Korandova sboru. Členové se začali individualizovat. Lidé chtěli víkendy trávit se svou rodinou na výletech, o prázdninách jet do zahraničí, už docházela iniciativa vytvářet nějaké sborové aktivity. V devadesátých letech

také postupně odeznívaly Biblické hodiny s hostem. Pan farář Korpa řekl doslova: „*Zkrátka staré způsoby přestaly oslovovat lidi.*“

3.5.4 Návrat Pavla Pellara (farářem od roku 1998 do roku 2001)

Když pan farář Freitinger onemocněl rakovinou, která postupovala velice rychle, nevěděl nikdo ze členů sboru, co bude dál. Právě kvůli svému zdravotnímu stavu se rozhodlo pan farář Freitinger k odchodu do invalidního důchodu. Stalo se tak 5. července 1997. Luděk Korpa byl tak na celý sbor sám. Musel řešit věci s ním spojené, dále měl na starost Diakonii a od roku 1996 učil na Církevním gymnáziu latinu a religionistiku. Je tedy jasné, že toto všechno se nedalo stíhat. Proto se 1. dubna 1998 vrací Pavel Pellar z výslužby, do které šel 1. října 1997 po šestileté službě v Rokycanech.

Pavel Pellar si vzal funkci prvního faráře. Staral se tak o kázání, spravoval sbor po vnitřní stránce a podílel se na řešení hospodářských otázek. Luděk Korpa si vzal na starost tu část farářské práce, která mu byla bližší, tedy vnější aktivity sboru. V takovéto situaci se nacházel Korandův sbor do roku 2001. V tomto roce Pavel Pellar umírá a do sboru přichází pan farář Miroslav Hamari.

Pan farář Korpa nevylučuje občasné neshody s faráři Freitingerem, Pellarem a Hamarim. Tvrdí, že v Korandově sboru to bylo už od počátku běžné. Je to totiž běžné u každého sboru, který má dva faráře, jelikož se občas na některých otázkách nedokáží shodnout. Právě tyto situace vyprovokují vždy diskuzi, což zvláště za totality, vedlo k vytvoření jakýmsi ostrůvkům demokracie, jak zmiňoval pan farář Ondřej Pellar.

3.6 Miroslav Hamari (farářem od roku 2001) a Helena Hamariová (farářkou od roku 2003)

Po zkušenostech s konflikty mezi faráři bylo staršovstvo s vybíráním dalšího faráře opatrné. Pan kurátor Beneš mi řekl, že chtěli manželskou dvojici farářů, jelikož tato alternativa možné spory minimalizuje. Dispozice sboru by novou dvojicí farářů umožňovali, jelikož Luděk Korpa ohlásil, že se rozhodl k odchodu ze sboru, protože získal nabídku vést sbor v Kloboukách u Brna.

Na manžele Hamarioví upozornil pana kurátora Beneše synodní senior Smetana. Pan farář Hamari sloužil toho času v Ratiboři u Vsetína. Jeho žena Helena mu tam vypomáhala. Pan Beneš při našem rozhovoru zmínil, že už při prvním setkání s panem farářem Hamarim, měl jasno, že jej bude chtít za prvního faráře.

Miloslav Hamari nastoupil do sboru v roce 2001. Sloužil tedy ještě dva roky s Ludškem Korpou, který odešel k datu 31. června 2003. Helena Hamariová se stala farářkou sboru 1. října 2003. Je tedy první ženou farářkou v Korandově sboru.

3.6.1 Osobnost Miroslava Hamariho a Heleny Hamariové

Paní farářka Helena Hamariová má stejně jako její muž za sebou studia v Praze, ale i ve Švýcarsku. Navíc absolvovala teologický seminář v Kalifornii v USA. V roce 1996 byla vikářkou v obci Hošťálková u Vsetína a poté vypomáhala manželovi v jeho sboru v Ratiboři u Vsetína. Po příchodu do Plzně roku 2001, kdy se z jejího muže stal první farář, byla do roku 2003 sborová sestra. Už od svého příchodu do Plzně se angažovala ve sboru. Založila Rodičovský klub, který sdružuje rodiče s dětmi od 0 do 3 let. Dlouhou dobu nesl název mateřský, avšak později začali chodit na mateřskou dovolenou i mužští členové sboru, tudíž se tento klub přejmenoval. Dále zařituje Klub seniorů, kde jsou lidé ze sboru, ale i mimo něj. Členové si sami vytváří program podle svých zájmů.

Dle paní Hamariové je o tyto dva kluby větší zájem, než o Biblické hodiny. Vysvětluje si to tím, že dnešní lidé chtějí spíše společenství, individuální pastoraci, než zamýšlení se nad texty z Bible. Nechtějí se zavazovat k církvi, chtějí ale s církví být. Jako příklad uvádí svatby: Poslední dobou chce čím dál více snoubenců oddat knězem, ačkoliv nejsou členi církve. Chtějí však, aby jejich svatba měla důstojnost, kterou díky farářům získá.

Dle pana Řezníčka je paní farářka Hamariová kazatelsky bližší spíše starším členům sboru, jelikož je její výklad Bible jednodušší, tedy lépe pochopitelný, na rozdíl od pana faráře Hamariho, který svá kázání vede velmi filozoficky a potrpí si na detailech. Pan Beneš se mi svěřil, že dle jeho názoru je Miloslav Hamari nejliberálnější ze všech farářů a jeho kázání jsou mu nejbližší. Miroslav Hamari je kromě prvním farářem sboru také senior Západočeského seniorátu. Konkrétně od 16. ledna 2011. Dále vede sborovou „Mládež“ a administruje sbor v Dolní Bělé.

3.6.2 Současnost a budoucnost Korandova sboru

Osobnostní otevřenost obou farářů se projevuje i vedení sboru. Spolu se svojí manželkou se pan farář Hamari snaží sbor otevřít veřejnosti. Chtějí, aby se sbor zapojil do veřejného dění. Proto se v posledních letech rozhodlo, že s opravou varhan se stanou prostory kostela vhodným místem pro pořádání koncertů různých hudebních žánrů. Helena Hamariová se také velmi podílí na plzeňské ekumeně – snaží se tedy komunikovat a postupně spojovat všechny plzeňské věřící.

Ve sboru skončila tenze, která nastala po navrácení bytů. Když se totiž sboru vrátily zpět, nešlo zrovna o šťastný návrat. Byty i celé sborové doby byly v žalostném stavu, ale hlavně nikdo ze členů sboru nevěděl jak s byty zacházet. Již nikdo nebyl pamětník doby, kdy sbor plnil i funkci domovníka. Pan Beneš vzpomíná, jak se nejdříve pokusili starat se o byty jakožto sbor sami. Pan farář Ondřej Pellar mi řekl, že v té době se v této problematice velmi angažoval člen sboru Jiří Poláček. Později však staršovstvo usoudilo, že není v silách sboru postarat se o byty. Bylo potřeba najít správce, který by se o ně staral. Než se tak stalo, nebylo výjimkou, že staršovstvo řešilo tento problém klidně do pozdních nočních hodin. Sbor se nakonec obrátil na externisty z firmy PRODOMIA, s.r.o.

Nyní se sbor se připravuje na konec restitučního financování, které získává od státu. Musí se připravit na okamžik, kdy bude muset začít žít sám za sebe, ze svých prostředků, které tvoří příjem z nájmu ze sborových domů a aktivní či občasné přispění věřících. Aktivních přispěvatelů je nyní 220. Jedná se o členy, kteří přispívají takzvaným salárem. Dle pana kurátora Beneše není budoucnost Korandova sboru černá, jelikož díky sborovým domům má pravidelný příjem. Hůře vidí malé sbory, které se sami neuživí a které bude muset Korandův sbor zaštitovat. Korandův sbor čeká tedy více práce, ale jeho svébytnost ohrožena není.

Korandův sbor má stále mnoho členů, přestože se to nemusí zdát, jelikož kostel je při nedělních bohoslužbách naplněn skoro z poloviny. Je to kvůli tomu, že se obecně vytratila potřeba docházet do kostela pravidelně. Osobní záležitosti převažují. Přesto se ale nedá říct, že věřících rapidně ubývá, pouze nedochází pravidelně. Navíc do sboru přicházejí noví, církví nezasažení lidé, kteří hledají v Korandově sboru duchovno, které v dnešním světě mizí. Pan farář Ondřej Pellar mi při našem rozhovoru sdělil, že dnes není úkolem církve kvantita ale kvalita. Této doktríny se drží i Korandův sbor. A není to pouze záležitost dneška, však už zakladatel Korandova sboru Karel Machotka si dal jako své motto slova z Jana 6, 12: *„Seberte ty droby, kteří zůstaly, ať nezhytnou.“*

Závěr

Cílem této studie bylo se zaměřit na dějiny Korandova sboru v Plzni po druhé světové válce. Jedná se totiž o dobu, která nebyla doposud zmapována, jelikož nebyla žádná iniciativa k historickému bádání. Mohlo za to několik faktorů. Byla to nálada ve společnosti. S nástupem komunistického režimu zažívala jakákoliv církev doslova boj o přežití. Českobratrská církev evangelická nebyla výjimkou, i přes fakt, že nepatřila

k nejperzekuovanějším. Avšak i s touto „úlevou“ měli členové Korandova sboru na starosti jiné záležitosti, než se aktivně a pečlivě starat o svůj archiv či psát sborovou kroniku. Museli se starat o budovu kostela, kterou udržovali vlastními silami a finančními prostředky, museli být stále bdělí a svou sborovou aktivitu vést tak, aby nevzbudila přílišnou pozornost stáních složek, ale hlavně museli vytvářet činnosti pro další členy sboru, díky kterým se členové mohli zrelaxovat, načerpat osobní a duchovní síly, ale hlavně se mohli dozvědět širokou škálu nových informací. Další faktor byl ten, že se během celých šedesáti let nenašel nikdo, kdo by měl chuť a odbornou způsobilost k vytvoření dějepisné studie o Korandově sboru. Samozřejmě zde byly dvě výjimky. Jednou z nich byl profesor Václav Placht, který jakožto člen Korandova sboru se zajímal o jeho dějiny, avšak nevydal žádnou monografii o dějinách Korandova sboru po druhé světové válce. Jediná kniha, ze které se mohlo čerpat je *Přehled dějin křesťanství naší vlasti (s ohledem na Plzeň a Západočeský seniorát)*. Jak už samotný název napovídá, pan profesor Placht se pouze zaměřil na Plzeň a okolí, tudíž psal o Korandově sboru poměrně obecně, i když je pravda, že jsem z této publikace získal mnohé informace, i přes onen fakt, že se Korandovým sborem nezabýval do hloubky. Je totiž nutné si uvědomit, že pan profesor Václav Placht nebyl plzeňský rodák, část svého života strávil v České Třebové a také to, že byl komunistickým režimem značně utlačován a kromě toho, že mu bylo znemožněno učit, nemohl také pořádně publikovat. Další výjimkou je doktor Jakub Šlouf, který ale věnoval monografii pouze stavbě kostela Korandova sboru a sborových domů – tudíž jde zase o třicátá léta dvacátého století.

Proto jsem se musel ve své práci smířit s handicapem, že jedinými zdroji mi bude literatura tehdejší doby – například životopisná kniha *Ve znamení kalicha* od Karla Machotky, zakladatele Korandova sboru či různé sborníky Korandova sboru. Dále jsem vycházel přímo z pramenů, které jsou uchovány v archivu Synodní rady Českobratrské církve evangelické v Praze, avšak jsou velice kusé a navíc končí rokem 1984. V této situaci mi byli největší možnou pomocí pamětníci, kteří byli vždy velice ochotní a poskytli mi svůj čas a odpovědi na mé otázky. Hlavně však oceňuji, jaká bezproblémová a kvalitní spolupráce s nimi byla. Ačkoliv byly rozhovory vedeny metodou polostrukturovaného rozhovoru, jak jsem již popisoval v úvodu, vždy jsem se dozvěděl obsáhlou dávku informací, které mi pomohly v dalším bádání. Jsem také vděčný, že jsem mohl spolupracovat se širokým spektrem pamětníků – od současného faráře a kurátora, přes bývalého kurátora pana Řezníčka (který mi poskytl nejvíce informací), pana Václava Malinu, který je řádový člen, avšak jelikož jde o plzeňského výtvarníka, poskytl mi vyprávění o Korandově sboru spolu informacemi o

umělecké stránce kostela, po bývalého faráře pana Lud'ka Korpu či bývalého člena Korandova sboru pana Jana Esterleho, kteří mi poskytli rozhovory, které v sobě nesly jistý odstup.

Když jsem si jej vybral za téma své soutěžní práce, netušil jsem, jak velkou a spletitou historii objevím. Je neuvěřitelné, s jakou intenzitou se Korandův sbor podílel na dějinných událostech Plzně ale i jiných měst či obcí, kolik významných osobností je spojeno s Korandovým sborem a kolik institucí a projektů pod záštitou Korandova sboru vzniklo. Přepokládal jsem, že dějiny sboru budou poměrně nezáživné – původně jsem si zvolil téma z důvodu architektonicky netradičního kostela. Jak jsem již zmiňoval, nevěděl jsem, jak moc byl Korandův sbor angažovaný v plzeňském dění, ale i v dění mimo Plzeň.

Problematika dějin Korandova sboru je samozřejmě mnohem hlubší, než tato popsaná v mé práci. Je třeba vytvořit podrobný seznam členů a představitelů sboru v daném období. Zjistit všechny stavební úpravy kostela v průběhu let a najít další propojení, které měl v minulosti Korandův sbor s Plzní a jejími obyvateli, dalšími českobratrskými církevními institucemi či s úplně jinými církvemi. To vše by se mohlo podařit, pokud by se našel čas na uspořádání sborového archivu, který je v současné době v žalostném stavu a jehož uspořádání by si žádalo měsíce poctivé a odborné práce, ke které nemám dostatečnou způsobilost. Také je potřeba se opět začít věnovat sborové kronice, které končí v padesátých letech spolu se smrtí kostelníka Korandova sboru Čenka Houdka, který ji pečlivě vedl.

Přesto jsem přesvědčen, že se mi podařilo dosáhnout cíle, který jsem si stanovil v úvodu, podařilo se mi vyložit dějiny Korandova sboru. Hlavní cíl však byl prozkoumat posledních šedesát let, které nejsou zmapovány. Toto se mi v rámci podmínek podařilo, i když jsem již zmiňoval, že stále je potřeba se zaměřit na historické detaily výše již popsané. Rád bych v bádání chtěl pokračovat. Chtěl bych se kromě hlubšího zaměření na dějiny Korandova sboru také zaměřit na historii kazatelských stanic (jako byl například Starý Plzenec), které pod Korandovým sborem vznikly. Budou mít zajisté také zajímavou historii, která bude spojena s obyvateli obcí, ve kterých se kazatelské stanice nacházely. Hlavně by mě pak zajímal vztah obyvatel, kteří byly českobratrského vyznání s obyvateli vyznání katolického – jak fungovaly, spolupracovaly oba sbory v dané obci. Také by bylo vhodné zaznamenat, jak pamětníci z daných kazatelských stanic reflektují jednotlivé faráře Korandova sboru, kteří se o kazatelské stanice starali. Zajímalo by mě, zda se budou vzpomínky pamětníků z kazatelských stanic lišit se vzpomínkami pamětníků z Korandova sboru.

Korandův sbor byl skutečnou anomálií, „ostrůvkem demokracie“ za totality, pomocníkem v jakékoli formě v jakékoli době, ale hlavně šlo o místo, kde mohl každý nalézt duchovní, ale i lidskou útěchu. Je dokonce možno říci, že Korandův sbor byl i plzeňským disentem, byl šířitelem myšlenek odborníků v daných odvětvích, kteří by jinak neměli možnost vystoupit, pokud jde o „Třicátníky“. V Trialozích a v Biblických hodinách s hostem se zde mohla scházet teologická inteligence v době největší perzekuce. Děti členů mohly trávit volné chvíle v evangelickém táboře v Chotěboři, kde je čekal nejen aktivní sportovní či hudební program, ale také poučení nejen z oblasti teologické. Po sametové revoluci se v prostorách sborových domů rozběhlo podnikání – jako příklad jsem vybral knihkupectví Úsvit. Avšak s nově nabitou svobodou zaskočil sbor fakt, že lidé v „nové době“ přestali sbor vnímat jako jedinou možnost volnočasových aktivit a na několik let opustili aktivní členství, které bylo dříve samozřejmostí u členů sboru. Dnes se však pozvolna vrací a s nimi přicházejí noví lidé. Sbor čeká podle předpovědí světlá budoucnost.

Resumé

Studie se zaměřuje hlavně na poválečné dějiny Korandova sboru. Zdroji pro výzkum byly archivní prameny, literatura a ústní prameny od pamětníků. Právě ústní prameny jsou pro tuto práci nejdůležitějším zdrojem. Tato práce staví na orální historii, jelikož je nemnoho pramenů a publikací, které by pojednávali o problematice dějiny Korandova sboru v Plzni po druhé světové válce.

První kapitola se věnuje stručné historii Korandova sboru před druhou světovou válkou. Jde hlavně o popis působení Karla Machotky, zakladatele Korandova sboru, v Plzni těsně před první světovou válkou. Také se zde popisuje problematika plzeňských evangelíků během první republiky, rozdělení plzeňských evangelických sborů na Západní (Husův) a Východní (Korandův), život Korandova sboru do vybudování kostela a samotné budování kostela Korandova sboru. Druhá kapitola práce krátce shrnuje dějiny Korandova sboru za druhé světové války. Má přesah až do roku 1954 – tedy do roku, ve kterém zemřel zakladatel Korandova sboru Karel Machotka.

Hlavní část práce se věnuje výše zmíněným poválečným dějinám. Tato část je chronologicky řazena dle jednotlivých farářů. Důvody tohoto řazení jsou popsány v úvodu práce. Chronologickému řazení odpovídá i rozvržení kapitol. Každá kapitola obsahuje několik podkapitol, přičemž ta první vždy popisuje to, jak jednotliví pamětníci reflektují osobnost daného faráře. Zbylé podkapitoly se věnují různým událostem, hlavně pak sborovým aktivitám či institucím, na kterých se Korandův sbor podílel.

Studie vytvořila syntézu z rozhovorů, které pamětníci poskytli, z archivních pramenů z archivu Synodní rady Českobratrské církve evangelické a z vydaných publikací. Studie tak utváří první ucelenější pohled na novodobou historii Korandova sboru, které doposud nebyla věnována přílišná pozornost.

Prameny a literatura

Archivní prameny

Archiv Synodní rady Českobratrské církve evangelické

ASR, fond Sbory, č inventární VA 58. Plzeň – východ 1919 – 1949

ASR, fond Sbory, č inventární VA 59. Pečky 1951 – 1984, Písek 1950 – 1984, Plzeň – východ 1950 – 1984.

Ústní prameny

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Josefem Benešem (současný kurátor Korandova sboru), dne 7. listopadu 2019.

Rozhovory Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Janem Esterlem, (bývalý varhaník a člen Korandova sboru), ve dnech 3. září 2019 a 5. listopadu 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Miroslavem Hamarim, (současný farář Korandova sboru), dne 8. listopadu 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Helenou Hamariovou (současná farářka Korandova sboru), dne 5. prosince 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Luděkem Korpou, (bývalý farář Korandova sboru), dne 26. listopadu 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Václavem Malinou (člen Korandova sboru), dne 8. listopadu 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Ondřejem Pellarem (syn Pavla Pellara a farář rokycanského evangelického sboru), dne 19. listopadu 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s profesorem PhDr. Viktorem Viktorou, CSc. (vedoucí katedry českého jazyka ZČU FPE), dne 29. října 2019.

Rozhovory Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Jaroslavem Řezníčkem (bývalý kurátor Korandova sboru) ve dnech 15. srpna 2019, 29. října 2019 a 19. listopadu 2019 za přítomnosti jeho ženy Heleny Řezníčkové,

Literatura

BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999*. Praha: Kalich. 2002. 416 s. ISBN 80-7017-697-0.

Korandův sbor 1936 - 2006: Sborník k 70. letům otevření kostela. Plzeň: Korandův sbor. 2006. 18 s.

KROFTA, Kamil. *Listy z náboženských dějin českých*. Praha: Historický klub. 1936. 436 s.

MACEK, Josef. *Tábor v husitském revolučním hnutí 1. díl*. Praha: Rovnost. 1952. 453 s.

MACEK, Josef. *Tábor v husitském revolučním hnutí 2. díl*. Praha: Československá akademie věd, 1955, 429 s.

MACHOTKA, Karel. *Ve znamení kalicha – před 30 lety: Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1949. 172 s.

MACHOTKA, Karel – Kamil KROFTA – Gustav Adolf MOLNÁR. *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1938. 31 s.

PLACHT, Václav. *Přehled dějin křesťanství naší vlasti (s ohledem na Plzeň a Západočeský seniorát)*. Plzeň: Západočeský seniorát českobratrské církve evangelické. 1988. 134 s.

Pozvání k celocírkevnímu shromáždění na památku 550. výročí manifestu vydaného Václavem Korandou starším na hoře Bzí. Plzeň: Korandův sbor. 1969. 23 s.

ŠLOUF, Jakub. *Projekt stavby Korandova sboru v Plzni 1918 - 1938: Českobratrský evangelický východní sbor v Plzni, Karel Machotka, Karel Kindl, Bohumír Kozák, Jan Gillar a Jaroslav Fišer*. In: KAISEROVÁ, Kristina (ed). *Nardi aristae: sborník k sedmdesátým narozeninám Ivana Martinovského*. Ústí nad Labem: Albis international. 2007. s. 149 – 218. ISBN 978-80-86971-42-1.

VETTER, Jaroslav (ed). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke čtyřicátému výročí otevření střediska*. Praha: Českobratrská církev evangelická. 2011. 124 s. ISBN 978-80-87098-24-0.

